

σμοῦ μὲ τὴν διαλεκτικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν βέβαιη γνώση. Ἡ ἄφθαρτη ὅμως ἐπίδραση τοῦ ἔργου στηρίζεται στὸ βαθὺ αἶσθημα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὁ Πλάτωνας διάπλασε σὲ μιὰν ἐνότητα τὸν θάνατο τοῦ σοφοῦ ἄνδρα καὶ τὴν ἀκλόνητη πεποίθηση γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς.

Τὴν συμπλήρωση τοῦ ἔργου ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κορύφωμα τῆς πλατωνικῆς δημιουργίας, τῆς *Πολιτείας*⁵⁸⁰, τὴν τοποθετοῦμε γύρω στὰ 374· διάφορες συσχετίσεις τὴν τοποθετοῦν ἀνάμεσα στὸ *Συμπόσιο* καὶ τὸν *Φαῖδωνα* ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά, καὶ τὸν *Θεαίτητο* ἀπὸ τὴν ἄλλη· καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πλάτωνας μιᾶ (540a), γιὰ τὸ ὅτι ὁ φιλόσοφος μόνο στὰ πενήντα του χρόνια φτάνει στὸν σκοπὸ του, δηλ. στὴν θέαση τῆς ιδέας τοῦ ἀγαθοῦ. Φυσικὰ ἓνα τέτοιο οἰκοδόμημα προϋποθέτει πολὺν καιρὸ γιὰ νὰ γεννηθῆ. Στὴν *Πολιτεία* ὅλες οἱ ὠθήσεις καὶ τὰ κίνητρα τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας ἐνώνονται μὲ τόσο τεχνικὴν πλοκὴ σὲ ἓνα σύνολο, ὥστε μιὰ σύντομη περίληψη μόνο τὶς πιὸ σημαντικὰς γραμμὰς τοῦ οἰκοδομήματος μπορεῖ νὰ ἀποδώσει.

Φανερὰ ξεχωρίζει τὸ πρῶτο βιβλίον ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐννιά ποὺ ἀκολουθοῦν (ἡ διαίρεση σὲ 10 βιβλία δὲν προέρχεται ὡστόσο ἀπὸ τὸν Πλάτωνα), σὰν προθάλαμος, μέσα ἀπὸ τὸν ὁποῖο ὀδηγοῦμαστε στὴν πραγματικὴ περιοχὴ τοῦ προβλήματος. Ὅλο τὸ ἔργο προσφέρεται σὰν μιὰ μοναδικὴ διήγηση τοῦ Σωκράτη, ποὺ γιὰ τὶς συνθήκες καὶ τοὺς ἀκροατὰς τῆς δὲν διαφαίνεται τίποτα. Ἀνήμερα τὴν γιορτὴ τῆς Βενδίδας στὸν Πειραιᾶ ὁ Σωκράτης ἔρχεται στὸ σπίτι τοῦ πλούσιου Κέφαλου, ποὺ ἡ ἐπίγνωση ὅτι δὲν περιπαίξει καὶ δὲν ξεγέλασε κανέναν, καὶ μπορεῖ ἔτσι νὰ ἀντικρύσει ἡσυχα τὸν δρόμο γιὰ τὸν ἄλλον κόσμον, φωτίζει τὰ γηρατειὰ του μὲ γαλήνιο φῶς. Ἡ ἐξομολόγηση τοῦ γέρου, ἀπὸ τὴν ὁποία μιὰ γραμμὴ πηγαίνει πρὸς τὸν ἐσχατολογικὸ τελικὸ μῦθο, προκαλεῖ ἀνάμεσα στοὺς νεότερους τὸν διάλογο γιὰ τὴν φύση τῆς δικαιοσύνης, ποὺ ὕστερα ἀπὸ διάφορες ἀποτυχημένες ἀπόπειρες ὀρισμοῦ παίρνει μιὰν σημαντικὴ ὄξυνση χάρις στὸν Θρασύμαχο, ποὺ τὸν γνωρίσαμε πρωτύτερα (σ. 491) σὰν ἱστορικὸ πρόσωπο. Ἐδῶ αὐτός, σὰν τὸν Καλλικλῆ τοῦ *Γοργία*, ὑποστηρίζει μὲ πάθος τὸ δίκαιο τοῦ ἰσχυρότερου ἐναντίον τῆς μάζας καὶ τοῦ νόμου τῆς, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς πιὸ ριζοσπαστικῆς σοφιστικῆς. Ἡ ὁμοιότητα αὐτοῦ τοῦ 1. βιβλίου μὲ τοὺς ἀπορητικὸς πρῶτους διαλόγους εἶναι ἀναμφισβήτητη, καὶ βρῆκε πολλοὺς ὑποστηρικτὰς ἢ ὑπόθεσις ὅτι ὁ Πλάτωνας μέσα στὸ μεγάλο ἔργο περίλαβε ἓναν πρῶτον διάλογο γιὰ τὴν δικαιοσύνη, ποὺ τὸν ὀνόμασαν *Θρασύμαχο*. Δὲν ἦταν ὑποχρεωτικὸ νὰ εἶναι ἓνας τελειωμένος διάλογος, θὰ μπορούσε ὅμως νὰ εἶναι ἓνα παραπεταμένο σχέδιον· ἀπὸ μόνο του δὲν πρέπει νὰ ἀποκλεισθῆ ἓνα συνειδητὸ ξαναγύρισμα στὴν πρῶτη τεχντροπία⁵⁸¹, καὶ μάλιστα τὰ ἀποτελέ-

580. Ἡ μετάφραση τοῦ Κ. VRETSKA. Reclam 1958, προσφέρει καλὰς διασαφήσεις καὶ πολλὴ βιβλιογρ. Τὴν ἀπόδοση τοῦ R. RUFENER βλ. παρακ. στὶς βιβλιογρ. πληροφορίες. Ἀγγλ. μετάφρ.: L. A. RICHARDS, Cambridge 1966. Ὑπομνηματισμένη ἔκδοση τοῦ J. ADAM σὲ δύο τόμ. 2. ἔκδ. Λονδ. 1963. R. C. CROSS, καὶ A. D. WOOZLEY, *Plato's 'Republic'. A philosophical Commentary*. Λονδ. 1964. L. STRAUSS, *On Plato's Republic in the City and Man*. Chicago 1964. E. BRAUN, <The music of the Republic>, *Agon* 1, 1967, 1. O. UNTERMÖHLEN, *Die Bedeutung der Ideenlehre für die platonische Politeia*. Χαϊδεלב. 1967.

581. F. DORNSEIFF, *Herm.* 76, 1941, 11· βλ. JAEGER, 2, 150. Ἀποφασιστικὰ ὑποστηρίζει τὴν

σματα τῆς γλωσσικῆς στατιστικῆς⁵⁸² ὑποστηρίζουν τὴν πρώτη τοποθέτηση.

Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ 2. βιβλίου οἱ λόγοι τοῦ Γλαύκου καὶ τοῦ Ἀδείμαντου, τῶν δυὸ ἀδελφῶν τοῦ Πλάτωνα, ποὺ ἀπὸ ἐδῶ καὶ μπρὸς συμμετέχουν μὲ τὸν Σωκράτη στὴν διεξαγωγή τοῦ διαλόγου, ὀδηγοῦν στὴν ἀκριβῆ σύλληψη τοῦ προβλήματος. Ἀπὸ τὴν φύση τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀδικίας θὰ ἀποδειχθῇ ἡ ὑπεροχὴ τῆς πρώτης, σὰν ἀγαθοῦ ποὺ μόνο του φέρνει εὐτυχία. Ἐδῶ (368d) ὁ Σωκράτης προτείνει νὰ πραγματευθοῦν τὸ δύσκολο πρόβλημα, ὄχι μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀτομικῆς ζωῆς, ἀλλὰ στὰ μεγαλύτερα πλαίσια τοῦ κράτους, ποὺ γιὰ τὸν Πλάτωνα φυσικὰ σημαίνει τὴν κρατούπολη. Ἔτσι τὸ ἀκόλουθο μέρος μαζί καὶ μὲ τὸ 4. βιβλίον ἀφιερώνεται στὸ διανοητικὸ πείραμα, νὰ παρακολουθήσουν τὴν ἐξέλιξη μιᾶς πόλης ἀπὸ τὶς πρωτόγονες ἀρχές καί, καθὼς θὰ προχωρῇ ἡ γένεσὴ τῆς, νὰ διερευνοῦν τὸν ρόλο καὶ τὴν θέση τῆς δικαιοσύνης μέσα σ' αὐτήν. Αὐτὴ ἡ θεωρητικὴ κατασκευὴ κράτους, σὰν μεγαλοδιάστατη νεοϊδρυση μιᾶς ἀπόλυτης τάξης ἀξιῶν, ἔρχεται σὲ ὀξύτατην ἀντίθεση μὲ τὴν σοφιστικὴ, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὅμως μὲ τὸν ἐξωστορικὸ τῆς ὀρθολογισμὸ βρίσκεται πέρα πέρα ἐπάνω στὸ ἔδαφος τῆς ἴδιας κίνησης. Ἔχει μάλιστα καὶ προδρόμους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μπορούμε νὰ ὀνοματίσουμε δυό⁵⁸³: τὸν Ἰππόδαμο τὸν Μιλήσιο, ποὺ ἔδρασε σὰν ἀρχιτέκτονας στὸν Πειραιᾶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ, καὶ τὸν Φαλέα τὸν Χαλκηδόνιο πού, γύρω στὰ 400 π.Χ., στὰ σχέδιά του ζητᾶ τὴν ἰσότητά τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς παιδείας καθὼς καὶ τὴν κρατικοποίησιν τῆς βιοτεχνίας.

Στὴν θεωρητικὴ οἰκοδόμησιν τοῦ πλατωνικοῦ κράτους τὴν πρώτη θέση τὴν πιάνει ἡ τάξι τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν φυλάκων, ποὺ ἀπὸ αὐτὴν βγαίνει ἡ ἀφρόκρεμα τῶν ἀρχόντων. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀρχὴ τὰ προβλήματα τῆς παιδείας κατέχουν τὸ κέντρο. Μόνο αὐτὴ μπορεῖ νὰ προσφέρῃ στὸν Πλάτωνα τὴν δυνατότητα, κάτω ἀπὸ τὸν ἀξιολογικὸ οὐρανὸ τῆς θεωρίας του γιὰ τὶς ιδέες, νὰ πάρουν πολιτικὴ μορφή οἱ ἐλληνικὲς σκέψεις (Σόλ. 24, 16 D. Αἰσχ. ἀπ. 381 N.) γιὰ τὸν βασιλιά, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ συγκεντρῶνῃ δύναμη καὶ δικαιοσύνη. Μπροστὰ στὶς δυὸ τάξεις τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν φυλάκων, ποὺ ἀναφέραμε, ἡ τρίτη, ἡ τάξι τῶν τεχνιτῶν (*δημιουργοί*), περνᾶ τελείως στὸ πίσω πλάνο· αὐτὴ μένει ἀντικείμενο τῆς πολιτικῆς τέχνης, κι ἔχουν συχνὰ κατηγορήσει τὸν Πλάτωνα ὅτι αὐτός, ἄμοιρος ἀπὸ κοινωνικὸ αἶσθημα, ἔμεινε τάχα ἀδιάφορος ἀπέναντι στοὺς τύπους ζωῆς τῶν πολλῶν. Σχετικὰ ὁ Πλάτωνας ἔχει ἐκφρασθῆ σὲ καίρια χωρία τοῦ ἔργου του (420b. 466a. 519e) μὲ κάθε δυνατὴ σαφήνεια ὅτι ὀλόκληρο τὸ σχέδιό του ἀποβλέπει νὰ ἐξασφαλίσῃ σὲ ὅλα τὰ τμήματα αὐτοῦ τοῦ κράτους τὴν ἀνώτατη δυνατὴ εὐτυχία⁵⁸⁴. Ὀφείλουμε

πρῶτη τοποθέτηση ἐνὸς διαλόγου *Θρασύμαχος* μὲ βάση τὴν γλωσσικὴ στατιστικὴ ξανά ὁ H. J. KRÄMER, *Abh. Akad. Heidelb. Phil.-hist. Kl.* 1959/6, 42.

582. H. v. ARNIM, *Sitzb. Akad. Wien. Phil.-hist. Kl.* 169/3, 1912, 223. 230 κέ. Κι ὁ FRIEDLÄNDER καὶ τελευταῖα οἱ GAISER καὶ KRÄMER (βλ. προηγ. σημ.) ἐπιμένουν σ' ἓνα πρῶτο διάλογο *Θρασύμαχος*.

583. WILH. NESTLE, *Vom Mythos zum Logos*. Στουτγ. 1940, 492.

584. Πολὺ ἐντονα ἐπεξεργάζεται αὐτὴν τὴν ἄποψη ὁ R. W. HALL, *Plato and the Individual*. Χάγη 1963.

νά αναφέρουμε ἐδῶ καὶ τὴν ἄδικη βιασύνη μὲ τὴν ὁποία τὸν τελευταῖο καιρὸ παραλλήλισαν τὰ πολιτειακὰ σχέδια τοῦ Πλάτωνα οὔτε λίγο οὔτε πολὺ μὲ τὴν ἀνάπτυξη αὐταρχικῶν συστημάτων καὶ τὰ καταδίκασαν, στὸ ὄνομα μιᾶς ἀδικαιολόγητης διάθεσης γιὰ ἐπικαιρότητα⁵⁸⁵. Τὸ νὰ ἰσχυρισθοῦμε μαζὶ μὲ τὸν W. FITE ὅτι τὰ σχέδια τοῦ Πλάτωνα ξεφύτρωσαν ἀπὸ τὴν ἰδεολογία μιᾶς «ἀργόσχολης τάξης» (leisure class), ποὺ περιφρονοῦσε τὸν λαό, ἀποτελεῖ ἀνεύθυνην ἀδικία. Δὲν ὑπάρχει οὔτε μιὰ γραμμὴ σὲ ὀλόκληρον τὸν Πλάτωνα, ποὺ νὰ λέη ὅτι ἀξίζει τὸν κόπο νὰ κυνηγᾷ κανεὶς τὴν δύναμη γιὰ τὸ ἀτομικὸ ἢ τὸ ταξικὸ συμφέρον· ἀπεναντίας μάλιστα μιὰ τέτοια προσπάθεια γιὰ δύναμη ἀποδοκιμάζεται ριζικὰ στὴν εἰκόνα τοῦ τυράννου. Ὁ Πλάτωνας μάλιστα ἐφρόντισε μὲ τὸ παραπάνω, ὥστε νὰ μὴ μείνη καμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὸν σκοπὸ τοῦ ἰδανικοῦ του κράτους, τὴν καθοδήγησιν δηλ. τῶν ἀνθρώπων στὴν ζωὴ ποὺ τοὺς ταιριάζει καὶ μαζὶ στὴν εὐτυχία, χάρις στὴν ἔνταξή τους σ' ἓναν κόσμον ποὺ στηρίζεται στὴν λογικὴ. Ἄλλο τόσο φανερὸ εἶναι ὅτι οἱ τρεῖς τάξεις δὲν ἀποτελοῦν κάστες μὲ αὐστηρὰ σύνορα, ἀλλὰ δηλώνουν τὴν θέσιν στὴν ὁποία τοποθετεῖται ὁ καθένας χάρις στὶς ἰκανότητές του. Ὁ F. M. CORNFORD⁵⁸⁶ παρατήρησε σωστὰ ὅτι ὁ Σωκράτης ἄρχισε μὲ τὴν ἠθικὴ ἀναμόρφωσιν τοῦ ἀτόμου, κι ἐπομένως μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε σὰν τελικὸν σκοπὸ μιᾶν κοινωνία ἀπὸ τέτοιου εἴδους μεταμορφωμένους ἀνθρώπους. Ὁ Πλάτωνας ἀντίθετα παίρνει σὰν δεδομένο τὶς ἀτομικὰς ἰκανότητες καὶ τὶς χρησιμοποιεῖ μὲ τὸν καλύτερον τρόπο, ἐντάσσοντάς τες σ' ἓνα μόνιμον σύστημα. Ἐνα πράγμα ἀσφαλῶς εἶναι σωστό, μποροῦμε ὅμως μόνον νὰ τὸ ὑποδηλώσουμε ἐδῶ: τὸ ἰδανικὸν κράτος τοῦ Πλάτωνα, ποὺ τὸ διαπερνᾷ ὡς τὰ ἀκρότατα σημεῖα ἡ ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ποὺ ὑπάρχει γιὰ χάρις

585. Τὶς ἐπιθέσεις ἐναντίον τοῦ Πλάτωνα τὶς ἄρχισε ὁ J. DEWEY, *Reconstruction in Philosophy*. 1920, καὶ *The Quest for Certainty*. 1929. Τὶς συνέχισαν οἱ W. FITE, *The Platonic Legend*. 1934, καὶ ἰδιαίτερα ὁ K. R. POPPER, *The Open Society*. Λονδ. 1945· γερμ. *Der Zauber Platons. Die offene Gesellschaft und ihre Feinde I*. Βέρνη 1957. Ἐπίσης ὁ A. H. S. CROSSMANN, *Plato Today*. Λονδ. 1957· 2. ἀναθεωρ. ἔκδ. Νέα Ὑόρκη 1959 βρίσκεται σ' αὐτὴν τὴν γραμμὴ. Διεισδυτικὴ ἀπόκρουσιν τοῦ POPPER, ἀπὸ τὸν R. B. LEVINSON, *In Defence of Pl.* Cambr. Mass. 1953. Ἐπίσης J. WILD, *Pl.s Modern Enemies and the Theory of Natural Law*. Σικάγο 1953, ὁ ὁποῖος ὡστόσο εἰσάγει τελεολογικὰ θέματα στὴν ἔννοια τοῦ Πλάτωνα γιὰ τὴν Φύσιν. Φρόνιμα κρίνει αὐτὰ τὰ προβλήματα ὁ E. M. MANASSE, *Bücher über Pl. Philos. Rundschau*. Παράρτ. 2. Τυβίγγ. 1961, 162. Σπουδαία μένει γιὰ τὴν κρίσιν τῆς *Πολιτείας* ἢ ἀπόδοσιν τοῦ F. M. CORNFORD, *The Republic of Pl.* Νέα Ὑόρκη 1954 (1. τύπων 1941), μὲ εἰσαγωγὴν καὶ ὑπόμνημα. Ἀκόμα N. R. MURPHY, *The Interpretation of Pl.s Republic*. Ὁξφ. 1951, ποὺ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ τοῦ Πλάτωνα προσεγγίζουν πρὸς τὴν πραγματικότητα. J. LUCCIONI, *La pensée politique de Pl.* Παρίσι 1958. R. W. HALL, <Justice and the Individual in the Republic, *Phronesis* 4, 1959, 149. Σωστὴ ἐκτίμησιν ἐπίσης στοῦ T. A. SINCLAIR, *A History of Greek Political Thought*. Λονδ. 1952. W. C. GREENE, *Harv. Stud.* 61, 1953, 39. F. MAYR, <Freiheit und Bindung in Pl.s. Politeia>, *Wien. Stud.* 75, 1962, 28. *Plato. Totalitarian or Democrat?* Essays selected and introduced by TH. L. THORSON. Englewood Cliffs, N. J. Prentice Hall 1963. *Plato, Popper and Politics. Some Contributions to a Modern Controversy*, ἔκδ. RENFORD BAMBOUGH. Cambridge 1967 (πολλὰς συμβολὰς τῶν ἐτῶν 1938-1966).

586. *The Unwritten Philosophy and Other Essays*. Cambr. 1950, 59.

τῆς ἀληθινῆς εὐτυχίας τῶν πολιτῶν καὶ ζητᾶ τις πιὸ βαριῆς θυσίης ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἄλλων, εἶναι σχεδιασμένο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ἀνθρώπινων ἀξιῶν στὸ καθένα ἀπὸ τὰ μέλη του· μολαταῦτα αὐτὸ τὸ ἴδιο δὲν μπορεῖ στὴν θεωρία νὰ πετύχη τὸν ὑψηλὸ του σκοπὸ, χωρὶς νὰ ξεπεράσῃ σὲ διάφορες θέσεις ἐκεῖνα τὰ σύνορα, ποὺ χωρίζουν τὸ ὑγιεινὸ φάρμακο ἀπὸ τὸν στραγγαλιστικὸ καταναγκασμό. Ἐδῶ ἡ ἰδιοτυπία τοῦ κράτους ἐμφανίζεται σὰν ἓνα φρικτὸ κομμάτι πραγματικότητας τῆς ζωῆς, καὶ ὁ Πλάτωνας τὸ ἔχει νιώσει καλά, ὅταν ἐπιμένει νὰ τονίζῃ ξανὰ καὶ ξανὰ τὴν παιδεία καὶ τὴν πειστικότητα, γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν ἀλύγιστο καταναγκασμό. Μαζὶ μὲ αὐτὰ ποὺ εἶπαμε, συνάπτεται μιὰ ἄλλη δυσκολία, ποὺ τὸ ἰδανικὸ πολίτευμα τοῦ Πλάτωνα τόσο λίγο μπορεῖ νὰ τὴν ξεφύγῃ, ὅσο καὶ ὅποιο-δήποτε ἄλλο. Αὐτὸ ποὺ χτίζεται ἐδῶ πρόκειται νὰ εἶναι κάτι τελειωτικὸ, μόνιμο μέσα στὴν ἀμεταβλητότητά του. Ἐνα τέτοιο ὅμως δὲν μπορεῖ προκαταβολικὰ νὰ διαρκέσῃ μπροστὰ στὸν δυναμισμό τῆς ἀκατάπαυτης ροῆς τῆς ζωῆς καὶ πρέπει ἤδη ἐξαιτίας τοῦ αἰτήματός του γιὰ διάρκεια, νὰ μένῃ οὐτοπικό. Ἀπέναντι ὅμως σὲ ὅλες τὶς ἐπικρίσεις αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὸ συμπέρασμα τοῦ CORNFORD, στὸ ἐρμηνευτικὸ ἔργο του, διατηρεῖ τὸ κύρος του: ἡ ἀνάλυση τοῦ Πλάτωνα ἀπέδειξε μιὰν γιὰ πάντα ὅτι μιὰ πολιτικὴ ποὺ ἔχει στόχον τὴν αὔξηση καὶ τὴν ἐπέκταση τῆς δύναμης, εἶναι ἀσυμβίβαστη μ' ἐκείνην ποὺ ἀποβλέπει σὲ ὑψηλοὺς σκοπούς. Ἴσως ἡ φράση ποὺ ἀκούγεται τόσο πολὺ, ὅτι δηλ. ἡ πολιτικὴ ποτὲ δὲν εἶναι παστρική δουλειά, εἶναι ἀληθινὰ πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἀπὸ ὅλα ὅσα ἔγραψε ὁ Πλάτωνας στὴν *Πολιτεία*. Φυσικά, τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ τι θεωρεῖ κανεὶς πραγματικὸ.

Τὸ κρατικὸ αὐτὸ σχέδιο ἀρχίζει σὰν ἓνα διανοητικὸ πείραμα, γιὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν δικαιοσύνη, ἀποκτᾶ ὅμως ὅσο προχωρεῖ, ὅλο καὶ περισσότερη ἀυθιπαρξία· μολονότι ὁ Πλάτωνας δὲν τὸ προτείνει σὰν συγκεκριμένην πρόταση γιὰ μιὰν ἱστορικὴ περίσταση, ὡστόσο, ἔστω καὶ στὸ περιθώριο καὶ ὑπογραμμίζοντας τὴν δυσκολία (499 c d, κ.ά.), ἀφήνει ὅπωςδήποτε ἀνοιχτὴ τὴν σκέψη ὅτι μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ.

Ἡ σταθερὴ τριχοτόμηση τοῦ πολιτεύματος παραλληλίζεται μὲ τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς τῆς πλατωνικῆς ψυχολογίας. Ἐπιπλέον ὁ Πλάτωνας ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀποδίνει σὲ κάθε τμῆμα τὴν ἀρετὴ ποὺ τοῦ ταιριάζει, κι ἔτσι προκύπτει τὸ ἐξῆς σύστημα.

ἄρχοντες	————	λογιστικὸν	————	σοφία
φύλακες	————	θυμοειδὲς	————	ἀνδρεία
δημιουργοὶ	————	ἐπιθυμητικὸν	————	σωφροσύνη.

Τώρα ὅμως ἔρχεται καὶ ἡ σειρά τῆς τέταρτης βασικῆς ἀρετῆς, τῆς δικαιοσύνης. Αὐτὴ, ὅταν τὰ πράγματα εἶναι τακτοποιημένα, βρίσκεται μέσα σὲ ὅλα καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα, γιατί ὑποδείχνει στὸ κάθε τμῆμα τὴν σωστὴ του θέση καὶ συγκρατεῖ τὴν ἀρμονία τοῦ συνόλου. Ὁ JAEGER⁵⁸⁷ ἔδειξε ὅτι αὐτὴ ἡ εἰκόνα μιᾶς τάξης ποὺ στηρί-

587. 3, 48 καὶ *Eranos* 44, 1946, 123, ὅπου ἐρμηνεύεται ἐπίσης καὶ ἡ ἰατρικὴ προέλευση τῆς ἔκφρασης *θυμοειδὲς*.

ζεται επάνω στο ότι ο καθένας μέσα στα σύνορά του κάμνει την δουλειά του (τὰ ἑαυτοῦ πράττειν), είναι επηρεασμένη από την ιατρική αντίληψη, ότι η υγεία είναι αποτέλεσμα ισορροπίας.

Το 5. βιβλίο αναπτύσσει τους αναγκαίους τύπους ζωής για την τάξη των φυλάκων (όχι για τους «δημιουργούς»), για την οποία ο Πλάτωνας αποκλείοντας την ιδιωτική περιουσία φτάνει ως την απόλυτη συνέπειά της, την κοινοκτημοσύνη των γυναικῶν και τῶν παιδιῶν. Και η πλήρης εξίσωση ἀνδρῶν και γυναικῶν στην υπηρεσία τοῦ κράτους ἦταν για την εποχή τοῦ Πλάτωνα μιὰ ὀρθολογιστική ὑπερβολή, πού ἄλλωστε στους *Νόμους* (781a) ἀνακαλεῖται σιωπηρά.

Στο 5. βιβλίο ἀκόμα, σχεδὸν ἀκριβῶς στο μέσο του ἔργου (473d), βρίσκεται ἡ φράση πού ἀποτελεῖ πνευματικὰ τὸ κέντρο τοῦ συνόλου: ἡ μεταβολή πρὸς τὸ ἀγαθὸ μέσα στην πολιτειακὴ ζωὴ τότε μόνο μπορεί νὰ συμβῆ, ὅταν οἱ φιλόσοφοι πάρουν στὰ χέρια τους τὴν ἐξουσία ἢ οἱ ἄρχοντες γίνουν φιλόσοφοι⁵⁸⁸. Εἶναι ἡ ἴδια φράση πού ὁ Πλάτωνας στὴν *Ἑβδομῆ ἐπιστολῇ* (326a) τὴν προσφέρει σὰν πρῶιμη γνώση «... πρὶν ἂν ἦ τὸ τῶν φιλοσοφούντων... γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ... ἢ τὸ τῶν δυναστευόντων... φιλοσοφήσῃ», ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὸ ἀθηναϊκὸ πολίτευμα. Σύμφωνα μὲ αὐτά, τὸ ἔργο, πού ἄρχισε σὰν πρόβλημα γιὰ τὴν δικαιοσύνη και συνεχίσθηκε σὰν ἀπόπειρα ἐνὸς κρατικοῦ οἰκοδομήματος, περνᾷ στὴν περιοχὴ τῆς καθαρῆς φιλοσοφίας, χωρὶς νὰ ἀφήνῃ κανένα ἀπὸ τὰ προηγούμενα νοηματικὰ θέματα. Ἄν τώρα ὡς τὸ τέλος τοῦ 7. βιβλίου γίνεται περισσότερος λόγος γιὰ τὴν φύση και τὴν ἀγωγή τῶν ἀνθρώπων πού πρόκειται νὰ διοικήσουν σὰν φιλόσοφοι στὸ ἰδανικὸ πολίτευμα, μὲ αὐτὰ ὑπονοεῖται ὁ πλατωνικὸς φιλόσοφος, και κινούμεστε στὴν περιοχὴ τῆς θεωρίας γιὰ τὸ ἀληθινὸ ὄν. Οἱ ἄρχοντες, πού προέρχονται ἀπὸ τὴν τάξη τῶν φυλάκων και πότε πότε μάλιστα ὀνομάζονται κατευθείαν φύλακες, πρέπει νὰ πορευθοῦν μακρὺν δρόμο, γιὰ νὰ μορφωθοῦν. Ἡ λύση τοῦ παλιοῦ προβλήματος «φύση ἢ ἀγωγή» δίνεται σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψη ὅτι και οἱ δυὸ παράγοντες ἔχουν σημασία. Οἱ πιὸ κατάλληλοι ἀνεβαίνουν μὲ μιὰν πολυχρόνια κλιμάκωση ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς ἀριθμητικῆς και τῆς γεωμετρίας –μαζὶ μὲ τὶς ὁποῖες πάει κι ἡ πρωτόφαντη τότε στερεομετρία–, τῆς ἀστρονομίας και τῆς ἀρμονίας, στὴν καθαρὴ διαλεκτικὴ. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀνάμεσα στους τριαντάχρονους γίνεται μιὰ καινούργια, πιὸ αὐστηρὴ ἐπιλογή, πού ἐξαποστέλλει ξανὰ τους καταλληλότετους πρὸς τὸ τελευταῖο τμῆμα τοῦ δρόμου· μόνο γιὰ τὸν πενηντάχρονο ἢ θέαση τῆς ἰδέας τοῦ ἀγαθοῦ σημαίνει ὅτι αὐτὸς ἔφτασε στὸν σκοπὸ. Μὲ τὸ φῶς αὐτῆς τῆς ἔσχατης και ἀνώτατης γνώσης, αὐτοὶ πού ἔχουν διαπαιδαγωγηθῆ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ κυβερνήσουν τὴν ἀληθινὴ πολιτεία.

Γιὰ τὴν διαμόρφωση τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν εἶναι σημαντικὰ σ' αὐτὸ τὸ μέρος κυρίως τρία ἀπανωτὰ κεφάλαια. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ 6. βιβλίου ὁ Πλάτωνας τὴν ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ σὰν πηγὴ πνευματικῆς ὑπαρξης, πού δίνει στὰ νοητὰ ἀντικείμενα

588. «Ἐὰν μὴ... ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι και δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε και ἰκανῶς και τοῦτο εἰς ταῦτόν συμπέσῃ, δύνამις τε πολιτικὴ και φιλοσοφία,..., οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα... ταῖς πόλεσι, δοκῶ δὲ οὐδὲ τῶ ἀνθρωπίνῳ γένει...».

τὴν ἀλήθεια καὶ στὸν ἄνθρωπο ποὺ βρίσκεται στὸν δρόμο τῆς γνώσης τὴν δυνατότητα νὰ τὰ συλλάβῃ, τὴν συγκρίνει μὲ τὸν ἥλιο, ποὺ ἐπιτρέπει στὰ πράγματα νὰ γεννιοῦνται μέσα στὸν ὄρατὸ κόσμο, μᾶς δημιουργεῖ ὅμως χάρις στὸ φῶς τὴν προϋπόθεση μὲ τὴν ὁποία τὰ βλέπουμε⁵⁸⁹. Ἔτσι ἡ ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες ἰδέες, οἱ ὁποῖες τὴν τοποθετοῦν πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν ἰδεῶν σὰν στὴν κατάλληλη θέση ὑπαρξῆς. Ὁ νεοπλατωνισμὸς προπαρασκευάζεται ἐδῶ σ' ἓνα οὐσιαστικὸ τοῦ σημείου⁵⁹⁰, καὶ δὲν εἶναι μεγάλη ἡ ἀπόσταση γιὰ τὴν ταύτιση τῆς ἰδέας τοῦ ἀγαθοῦ μὲ τὸν θεό⁵⁹¹. Μὲ αὐτὸ συνάπτεται ἡ αἰσθητοποίηση τῶν ἀναβαθμῶν τῆς γνώσης χάρις σὲ μιὰν γραμμὴ πού, χωρισμένη σὲ δυὸ τμήματα, συμβολίζει τὸ βασίλειο τοῦ ὄρατοῦ καὶ τὸ βασίλειο τοῦ πνευματικοῦ. Κάθε μέρος διχοτομεῖται ξανά σὲ σχέση μὲ τὰ κύρια μέρη, κι ἔτσι τώρα διαγράφονται τέσσερις ἀναβαθμοί: ἡ δοξασία, μὲ βάση τὶς εἰκόνες τοῦ καθρέφτη ἢ τοῦ ἴσκιου (*εἰκασία*), ἡ ἐμπιστοσύνη στὴν ἄμεση αἰσθητικὴ ἀντίληψη (*πίστις*), οἱ ἐνέργειες τοῦ λογικοῦ ποὺ στηρίζονται σὲ ὄρατὲς μορφές (*διάνοια*, παράδειγμα ἢ γεωμετρία), καὶ τελευταία βαθμίδα ἡ θέαση στὸν κόσμο τοῦ ἀπόλυτου, ἡ ὁποία ἀποκτήθηκε μὲ τὴν διαλεκτικὴν (*νόησις*). Στὴν ἀρχὴ τοῦ 7. βιβλίου ἀκολουθεῖ σὰν ἐπιβλητικὴ εἰκόνα γιὰ τὸν δρόμο τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος προχωρεῖ γιὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθεια τῆς ὑπαρξῆς, ἡ παρομοίωση τῆς σπηλιάς, ποὺ δημιούργησε μιὰν τεράστια ἐπίδραση στὴν ἀρχαιότητα καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτήν. Διακρίνονται πέντε βαθμίδες⁵⁹², ποὺ ἀπὸ αὐτὲς οἱ τέσσερις πρῶτες εἶναι φανερά παράλληλες μὲ τοὺς ἀναβαθμοὺς τῆς γνώσης, ποὺ ἀναφέραμε τώραδᾶ. Αὐτοὶ ποὺ εἶναι δεμένοι μέσα στὴν σπηλιά, μὲ τὴν πλάτη πρὸς τὴν ἔξοδό της, βλέπουν μπροστά τους νὰ προβάλλονται μόνο οἱ σκιὲς ἀντικειμένων ποὺ κινοῦνται πίσω τους, καὶ αὐτοὶ εἶναι ὅσοι βρίσκονται στὴν περιοχὴ τῆς φαντασίας (*δόξα*). Ἄν ἐλευθερώνονταν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τους, θὰ μπορούσαν νὰ δοῦν τὰ ἴδια πράγματα στὴν λάμψη τῆς τεχνητῆς φωτιᾶς, καὶ τὴν ἴδια τὴν φωτιά. Ἄν βγοῦν ἀπὸ τὴν σπηλιά, τότε βρίσκονται μέσα στὴν φωτεινὴ μέρα καὶ βλέπουν τὰ πράγματα στὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὸν τὸν τρίτο ἀναβαθμὸ ἀκολουθεῖ μὲ κόπον ὁ τέταρτος, μὲ τὴν θέαση τοῦ ἴδιου του φωτός, ποὺ σὰν σύμβολο τοῦ πιὸ ὑψηλοῦ σημαίνει τὴν ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ. Στὸν πέμπτον ἀναβαθμὸ ξαναγυρνοῦν φωτισμένοι πίσω στὴν σπηλιά, γιὰ νὰ ἐπιδράσουν ἐπάνω σὲ ἄλλους χά-

589. K. SCHMITZ-MOORMANN, *Die Ideenlehre Pl.s im Lichte des Sonnengleichnisses des 6. Buches des Staates*. Διδ. διατρ. Μόναχο 1957. Münster 1959.

590. HERTER (βλ. σ. 683 σημ. 514) μὲ βιβλιογρ. H. DÖRRIE, *Philos. Rundschau* 3, 1955, 20, γιὰ τοῦ PH. MERLAN, *From Platonism to Neoplatonism*. Χάγη 1953.

591. Ἀντίθετα ROSS (βλ. παρακ.) 43, 235, διαφορετικὰ JAEGER, 3, 8 καὶ W. J. VERDENIUS, <Pl.s. Gottesbegriff>, στὸ *La notion du divin*. Vandoeuvres-Γενεύη 1954, 273. Γιὰ τὴν ὑψιστὴ ἡδονὴ τοῦ φιλοσόφου στὴν θέαση τοῦ ἀληθινοῦ (*Πολ.* 9, 582 C, 585 e) καὶ τὴν προσέγγιση (*ὁμοιοῦσθαι*) πρὸς τὸν θεό (*Θεαίτ.* 176 b, *Τίμ.* 90 d). H. MERKI, *Ὁμοιώσις*. Freiburg (Ἑλβετ.) 1952.

592. Βλ. E. M. MANASSE, *Philos. Rundschau*. 5. χρόν. 1. παράρτ. Τυβίγγ. 1957, 23, γιὰ τοῦ M. HEIDEGGER, *Platons Lehre von der Wahrheit*. Βέρνη 1947. M. ZEPF, <Der Mensch in der Höhle und das Pantheon>, *Gymn.* 65, 1958, 355.

ρη στην γνώση τους. Αυτή ή επιστροφή αποτελεί σκληρό καθήκον και αντιστοιχεί στην ήθικη αναγκαιότητα, που αναγκάζει τον φιλόσοφο να περάσει από την εὐτυχία τοῦ θεωρητικοῦ βίου (*vita contemplativa*) στὸν ἐνεργητικὸ βίο (*vita activa*) τῆς πολιτειακῆς ζωῆς. Οἱ δυὸ ἔννοιες, πὺ εἶναι αὐστηρὰ χωρισμένες στὴν διανόηση τοῦ 5. αἰ., ἐμφανίζονται στὸν Πλάτωνα σὲ μιὰν καινούργια ἰδιότυπη σύνδεση.

Τὸ 8. καὶ 9. βιβλίο ἐκθέτουν τὸν ἐκφυλισμὸ τῆς ἰδανικῆς κρατικῆς μορφῆς πὺ στηρίζεται στὴν δικαιοσύνη, μὲ μιὰν γραμμὴ ξεπεσμοῦ ἀπὸ τὴν τιμοκρατία, τὴν ὀλιγαρχία, τὴν δημοκρατία, στὴν δικτατορία. Ὁ παραλληλισμὸς ἀνάμεσα στὸ κράτος καὶ τὴν ἀτομικὴ ψυχὴ συνεχίζεται συγχρόνως καὶ στὴν ἐκθεση τῆς κατάπτωσης καὶ ἀναπτύσσεται ἕνα πλῆθος ἀπὸ βαθιῆς ἱστορικῆς καὶ ψυχολογικῆς παρατηρήσεις.

Τὸ 10. βιβλίο⁵⁹³ πολλοὶ τὸ θεώρησαν σὰν ἕνα εἶδος ἐπίμετρου, στὸ ὁποῖο ὁ Πλάτωνας ἤθελε νὰ προσθέσει ἀκόμα διάφορες σκέψεις. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι σωστό, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐπιβλητικὸ ἐπιστέγασμα τοῦ τέλους. Σπουδαῖο εἶναι τὸ κεφάλαιο στὸ ὁποῖο ξαναπιάνεται ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ τρίτου βιβλίου –καὶ δικαιολογεῖται– ἡ ἐπίκριση τῶν ποιητῶν. Ἐδῶ βρίσκεται ἡ παράξενη ὑποτίμηση τῆς τέχνης, σὰν ἀπλῆς τάχα μίμησης τῶν ἀντικειμένων τοῦ αἰσθητικοῦ μας κόσμου, πὺ κι αὐτὰ ἀποτελοῦν μίμηση τῶν ἰδεῶν, ἐδῶ ἐπίσης κι ἡ ἀποκήρυξη τῆς ἐθνικῆς ποίησης, γιατί ἀποτελεῖ κίνδυνον στὴν σωστὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς, ἐξαιτίας τῶν παθῶν πὺ δημιουργεῖ. Στὴν τόσο πλούσια σὲ προβλήματα καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ἐνιαίαν σχέση τοῦ Πλάτωνα πρὸς τὴν τέχνη⁵⁹⁴ ἕνα εἶναι βέβαιο: ὁ ἀγὼνας ἀνάμεσα στὸν καλλιτέχνη καὶ τὸν φιλόσοφο παίχτηκε μέσα στὸ στῆθος τοῦ Πλάτωνα τοῦ ἴδιου. Ὅταν διαβάζουμε (608a) πόσο σκληρὰ πολεμᾷ ὁ Πλάτωνας τὴν γοητεία πὺ δοκίμασε ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, θὰ καταλάβουμε ὅτι ἡ ἀκαμψία τῆς κρίσης του βγήκε ἀπὸ τὸν κόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀναγκάσθηκε νὰ γίνῃ φιλόσοφος, αὐτὸς πὺ ἦταν ἕνας προικισμένος ποιητής.

Τὸ τέλος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν τρίτο ἀπὸ τοὺς μεγάλους μύθους τοῦ Πλάτωνα γιὰ τὸν Ἄδη⁵⁹⁵, ἀπὸ τὴν διήγηση τοῦ Ἡρα τοῦ Ἀρμένιου γιὰ τὴν τύχη τῆς ψυχῆς,

593. J. FERGUSON, *Platon Republic, book 10*. Λονδ. 1957.

594. H. GUNDERT, <Enthusiasmos und Logos bei Pl.>, *Lexis* 2, 1949, 34. P.-M. SCHUHL, *Pl. et l'art de son temps (arts plastiques)*. 2. ἔκδ. Παρίσι 1952. B. SCHWEITZER, *Pl. und die bildende Kunst der Griechen*. Τυβίγγ. 1953. R. C. LODGE, *Pl.'s Theory of Art*. Λονδ. 1953. E. HUBER-ABRAHAMOWICZ, *Das Problem der Kunst bei Pl.* Winterthur 1954. P. VICAIER, *Platon. Critique littéraire*. Παρίσι 1960. Τοῦ ἴδ., *Recherches sur les mots désignant la poésie et le poète dans l'oeuvre de Platon*. Παρίσι 1964. L. RICHTER, *Zur Wissenschaftslehre von der Music bei Pl. und Aristoteles*. Βερολ. 1960 (*D. Akad. Schr. d. Sect. f. Altertumsw.* 23). Ὁ E. A. HAVELOCK, *Preface to Plato*. Ὁξφ. 1963, ἀξιολογεῖ τὴν ἐχθρότητα τοῦ Πλάτωνα ἐναντίον τῶν ποιητῶν σὰν ἀναγκαιότητα στὴν πορεία πρὸς τὸν ἀφηρημένο τρόπο σκέψης καὶ λόγου. W. J. VERDENIUS, *Mimesis. Plato's Doctrine of Artistic Imitation and its Meaning to us*. 2. τύπ. Leiden 1967. E. N. TIGERSTEDT, *Plato's Idea of Poetical Inspiration*. Societas Scientiarum Fennica. Helsinki 44/2, 1964.

595. K. REINHARDT, *Pl.'s Mythen*. Βόννη 1927.

πὸ πλανιέται μέσα ἀπὸ τὶς γεννήσεις καὶ συναποφασίζει τὴν τύχη τῆς ἐκλέγοντας τὴν μελλοντικὴ τῆς ζωῆ. Ἐδῶ τίθεται ἓνα ἐξαιρετικὰ δύσκολο πρόβλημα, πὸ γίνεται ἀναγκαῖο καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ πλατωνικοῦ ἔργου, ὅπως π.χ. στὸν παράξενο ἀριθμητικὸ ὑπολογισμὸ τοῦ 8. βιβλίου τῆς *Πολιτείας* (546b): ποιά στοιχεῖα τοῦ ἔργου του τὰ πῆρε ὁ Πλάτωνας ἀπὸ τὴν Ἀνατολή; Σχετικὰ μὲ αὐτὸ μπορούμε νὰ σκεφθοῦμε τὴν μεσολάβηση σύγχρονων ὅπως τοῦ Εὐδοξοῦ ἀπὸ τὴν Κνίδο, μνημονεύεται ὁμως ἀνάμεσα στοὺς ἐπισκέπτες τῆς Ἀκαδημίας κι ἓνας Χαλδαῖος (*Ind. Acad.* σ. 13 M.). Ἡ ὑπόψια τέτοιων σχέσεων ἔκαμε τοὺς ἀρχαίους νὰ ἐφεύρουν ταξίδια τοῦ Πλάτωνα πρὸς τὴν Ἀνατολή, ἐνῶ στὴν νεότερη ἐποχὴ προκάλεσε ζωηρὲς συζητήσεις⁵⁹⁶, πὸ εἶναι ἀκόμα ρευστές. Τόσο μόνο ἐπιτρέπεται νὰ λεχθῆ, ὅτι γιὰ μερικὰ στοιχεῖα πὸ εἶναι τόσο ξένα μέσα στὸ ἔργο, ὅπως ὁ ἀριθμητικὸς ὑπολογισμὸς πὸ ἀναφέραμε, ἢ προέλευση ἀπὸ τὴν Ἀνατολή εἶναι πολὺ πιθανή, ἐνῶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς πλατωνικῆς διδασκαλίας ἔχουν πέρα πέρα ἐλληνικὴν ἀρχή.

Ἀκολουθοῦν διάλογοι, πὸ βρίσκονται σὲ στενότερη σχέση μεταξύ τους, κυρίως χάρι στὴν ἐντονότερη ἐμφάνιση τῆς διαλεκτικῆς⁵⁹⁷. Ὁ *Παρμενίδης*⁵⁹⁸ κάμνει τὸν γέρο Ἐλεάτη καὶ τὸν Ζήνωνα νὰ συζητοῦν μὲ τὸν Σωκράτη νέον· ἐδῶ ἡ διεξοδικὴ ξαναδιήγηση τῆς διήγησης ὑπογραμμίζει ἄλλην μιὰ φορὰ τὴν φανταστικότητα τῆς. Ὁ ἐξαιρετικὰ δύσκολος καὶ ἀντιφατικὰ ἐρμηνευμένος διάλογος στὸ πρῶτο του μέρος κάμνει μιὰν κριτικὴ τῆς θεωρίας τῶν ιδεῶν ἀπὸ τὸν Παρμενίδη, ἢ ὁποῖα ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ἀρχίζει μὲ τὶς σκέψεις γιὰ τὴν «μέθεξι» τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων στὶς ιδέες. Ἐδῶ ἡ ἄποψη ὅτι ὁ Πλάτωνας καταπιάνεται μὲ δυσκολίες

596. J. KERSCHENSTEINER (βλ. σ. 681 σημ. 508) μὲ πλούσια βιβλιογρ. A.-J. FESTUGIÈRE <Pl. et l' Orient>, *Rev. Phil.* 21, 1947, 1. W. J. W. KOSTER, *Le mythe de Pl., de Zarathoustra et des Chaldéens*. Leiden 1951. W. BRANDESTEIN, <Iranische Einflüsse bei Pl.>, *Miscellanea G. Galbiati* 3, 1951, 83. SARTON (βλ. παρακ.), 435. Παλαιότερη βιβλιογρ. γιὰ τὸν Πλάτωνα καὶ τὴν Ἀνατολή: J. BIDEZ, καὶ F. CUMONT, *Les mages hellénisés* I, 1938, 170, 1, καὶ J. BIDEZ, *Eos ou Platon et l' Orient*. 1945, 126 κέ.

597. Γιὰ τὴν ἐννοιολογικὴ μεταβολὴ τῆς «διαλεκτικῆς» A. WENZL, *Sitzb. Bayer. Akad. Phil.-hist. Kl.* 1959/8, 9.

598. Γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τοὺς ἐπόμενους διαλόγους βλ. στὰ ἔργα πὸ μνημονεύονται στὴν βιβλιογραφία τοῦ GIGON ἰδιαίτερα ROSS (βλ. παρακ.). Γιὰ τὸν *Παρμ.* καὶ τὸν *Σοφ.* μὲ διαφορετικὴ ἀντίληψη F. M. CORNFORD, *Pl. and Parmenides* 3. ἔκδ. Λονδ. 1951. Ξανατύπ. Νέα Ὑόρκη 1957· μετάφρ. καὶ ὑπομν. Ὁ CORNFORD ὑποθέτει ὅτι ὁ Παρμενίδης στὸν Πλάτωνα, ἀντίθετα μὲ τὸν ἱστορικὸ στοχαστή, ἀνανεώνει τὴν πυθαγορικὴ θεωρία τῆς ἐξέλιξης, πὸ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν ἐνότητα στὴν πολλαπλότητα τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων. Γιὰ τὸν διάλογο ἀκόμα: W. F. LYNCH, *An Approach to the Metaphysics of Plato through the Parmenides*. Georgetown Univ. Press. 1959. A. SPEISER, *Ein Parmenideskommentar. Studien zur plat. Dialektik*. 2. ἐπαυξ. ἔκδ. Στουτγ. 1959. E. A. WYLLER, *Pl.s Parmenides in seinem Zusammenhang mit Symposion und Politeia. Interpretationen zur plat. Henologie*. Ὁσλο 1960. Πβλ. καὶ W. BRÖCKER, *Gnom.* 30, 1958, 517. J. M. RIST, <The Neoplatonic One and Plato's 'Parmenides'>, *Trans. Am. Phil. Ass.* 93, 1962, 389. K. FR. JOHANSEN, *Studier over Platons Parmenides i dens forhold til tidligere platoniske Dialoger*. Κοπεγχ. 1964. ANG. DIÈS, *Platon. Parmenide. Théétète. Le Sophiste*. Paris 1965 (δίγλ.). CL. MORESCHINI, *Platonis Parmenides, Phaedrus*. Ρώμη 1966 (μὲ σύντομο κριτ. ὑπομν.).